

Puntdevista 52. Han de ser crítics i creatius (6/4/2019)

I han de ser crítiques i creatives, lògicament. Seguiré amb un llenguatge genèric en la mesura que pugui, sense perdre la fluïdesa que entenc cal preservar en el llenguatge.

Junt amb el desenvolupament de l'esperit crític, del qual ja en vaig parlar en el puntdevista 49, el desenvolupament de la creativitat es presenta actualment com l'altra gran fita de l'educació. Res a dir, si es té clar en què consisteix la creativitat i com es desenvolupa realment; aleshores no entrarà en contradicció amb el conjunt de les diverses manifestacions que abasta l'educació integral.

Un conegut conferenciant, especialitzat en projectes d'intel·ligència artificial, demanava en una xerrada a Barcelona que el sistema educatiu devia fomentar la creativitat més que centrar-se en impartir tants continguts com fa; això tant a la secundària com a la universitat. Per a justificar-ho deia que ara no surt cap Leonardo da Vinci de l'actual escola. A banda de considerar que el segle XX ha ofert genis com Einstein, Hawking, Tesla, Gaudí, etc., i sense treure cap mèrit al polifacètic Leonardo, cal advertir que ser un gran creador en un àmbit concret cada vegada resulta més difícil, donada l'acumulació de coneixement que actualment existeix, i que Leonardo o altres genis del passat no ho van ser precisament perquè el sistema educatiu dels seus temps (inexistent) fos millor que l'actual. Naturalment que ara ens podem trobar amb escoles i docents que ofeguin tota creativitat en els alumnes, que fomentin solament la reproducció de informacions i models, però això fora una excepció. Però anem una mica més enllà en les nostres reflexions, advertint primer en què consisteix exactament la creativitat.

La creativitat consisteix en RESOLDRE un problema o situació emprant recursos i actuacions originals, inèdites fins aleshores. Per això cal tenir imaginació, evidentment, però també coneixements que permetin superar l'existent fins aleshores; sinó es pot tornar a inventar la sopa d'all. Per tant, sense una informació profunda d'un camp avui no és possible innovar, crear, de manera que no pot ser un dilema pel sistema educatiu la informació o el foment de la creativitat. Altra cosa és que la creativitat es fomenti en el sistema educatiu tenint com a referència els coneixements propis de cada edat i nivell, sense que això suposi una aportació innovadora a nivell absolut. Però insisteixo, sense informació no es pot innovar; no es pot innovar en un àmbit que es desconeix.

L'avenç del coneixement actual i la seva diversitat fa que en el camp científic i empresarial s'hagi de recórrer a equips de persones, moltes vegades interdisciplinars, per aconseguir aquest principi fonamental de resoldre el problema o situació plantejada de manera innovadora. Molt poques persones han estat innovadores aportant la imaginació i alhora el coneixement necessari per fer-la efectiva. Leonardo va fer una pila d'invents sobre el paper que no es van fer realitat fins que els coneixements tècnics i científics els van fer possibles. Gaudí pot ser una excepció, limitat a la arquitectura, perquè dissenyava i dirigia les seves construccions, però ara ben segur que ja no ho podria fer; Calatrava, en

canvi, necessita d'un bon equip d'arquitectes perquè s'aguantin els seus projectes arquitectònics, i tot i així n'hi cau algun.

I ara ens podríem preguntar si l'escola ha de fer Calatrasas o enginyers que aguantin els seus ponts, si innovadors en projectes d'intel·ligència artificial o tècnics informàtics que els facin possibles. O potser ha de posar les bases perquè cadascun dels alumnes pugui escollir el camí personal i professional que li escaigui millor i desitgi. Advertint, però, que tothom té capacitat creativa, que la creativitat es pot i s'ha de fomentar, encara que el nivell assolit per cadascú serà diferent, com qualsevulla altra capacitat humana.

Pot resultar il·lustratiu de les fites que la nostra escola es proposa, el tercer nivell o d'excel·lència que té la competència 5 de l'àmbit científic-tecnològic del currículum de secundària que fixa "*Fer propostes inèdites i rellevants, justificar les accions a emprendre amb coneixements interdisciplinaris i preveure els seus resultats relacionant-los amb altres situacions conegudes*". Segurament tots els alumnes no assoliran aquest nivell d'excel·lència, però el nostre sistema educatiu té com a fita el facilitar que tots tinguin la possibilitat d'arribar-hi. Tanmateix podem dir en la resta d'àmbits i matèries escolars. I no oblidem mai que l'escola o la universitat no controla totes les variables que incideixen en les capacitats i decisions de les persones, la qual cosa, sigui dit de pas, ja està bé.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)